

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, xxx
COM(2008) 164

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

Az európai szomszédságpolitika végrehajtása 2007-ben

{SEC(2008) xx01}
{SEC(2008) xx02}
{SEC(2008) xx03}
{SEC(2008) xx04}
{SEC(2008) xx05}
{SEC(2008) xx06}
{SEC(2008) xx07}
{SEC(2008) xx08}
{SEC(2008) xx09}
{SEC(2008) xx10}
{SEC(2008) xx11}
{SEC(2008) xx12}
{SEC(2008) xx13}

1. HÁTTÉR

Az utóbbi néhány év alatt az európai szomszédságpolitikának (ENP) köszönhetően az EU és partnerei szemmel látható előrelépést tettek együttműködésük elmélyítése és annak a partnerek szükségleteinek és törekvéseinek megfelelő alakítása terén. Az ENP fokozatosan a reformot és a fejlődést szolgáló kölcsönös előnyöket kínáló partnerséggé alakul, segítve szomszédainkat az EU-hoz való közeledésben, új előnyöket nyújtva szomszédaink és saját polgáraink számára a regionális integráció Unió határain túli hirdetése mellett. Ez a közlemény áttekintést nyújt az EU ENP-ben résztvevő szomszédaival¹ ápolt kapcsolatainak alakulásáról 2006 novemberétől kezdődően². A 2007 decemberi bizottsági közlemény³ meghatározta azokat a területeket, amelyeken az EU oldaláról több intézkedésre van szükség, nevezetesen a kereskedelmi és gazdasági integráció, a mobilitás vagy a regionális konfliktusok megoldása terén.

Jelenleg jól kidolgozottak azok a struktúrák és eszközök, amelyek keretén belül a párbeszéd és az együttműködés zajlik. Ezek a 2. szakaszban kerülnek bemutatásra. Még ennél is figyelemreméltóbb az EU és a partnerei közötti kapcsolatok egyre szorosabbá válása, ami több országban és az ágazatok egész sorában támogatja az EU-irányultságú reformok elfogadásának és végrehajtásának átfogó menetrendjét. A 3. szakasz összefoglalja a partnerországok által elért jelentős eredményeket, valamint ismerteti azokat a területeket, amelyeken további erőfeszítésekre van szükség. Részletesebb információt az elért eredményekről szóló országspecifikus jelentések és az elért eredményekről szóló ágazati jelentések tartalmaznak, melyek megtalálhatók a mellékelt bizottsági munkadokumentumokban. Az ENP-partnerek között fennálló politikai, gazdasági, szociális és kulturális különbségek fényében, valamint a reformjaik sorrendje és prioritása terén mutatkozó eltérések miatt ezek a jelentések közvetlenül nem hasonlíthatók össze. A jelen közleményben és annak mellékleteiben foglalt, a kormányzás terén tett haladást vizsgáló elemzés a 2008. évi kormányzási keretre szánt allokációkról szóló határozat alapjául szolgál. A 4. szakasz az EU és partnerei tekintetében ismerteti a multilaterális kapcsolatok alakulását. Az EU partnerországokkal folytatott bilaterális kapcsolatainak további alakulására vonatkozó következtetéseket az 5. szakasz tartalmazza.

2. AZ INTÉZMÉNYI KERET

Szerződéses kapcsolatok: Az ENP-be tartozó országokkal – Belarusz, Líbia és Szíria kivételével – partnerségi és együttműködési megállapodásokat (keleten) és társulási megállapodásokat (délen) kötöttek.

A korábban elért jelentős eredményekre építve 2007 márciusában az EU és Ukrajna új megerősített megállapodásra (NEA) irányuló tárgyalásokba kezdett, melyek az Ukrajnával ápolt kapcsolatok szorosabbá fűzésére irányulnak a belső reformok támogatásán, az ukrán gazdaság belső piacba történő fokozatos integrációján keresztül, ahol lehetséges túlmutatva a

¹ Algéria, Azerbajdzsán, Belarusz, Egyiptom, Grúzia, Izrael, Jordánia, Libanon, Líbia, Marokkó, a Moldovai Köztársaság, Örményország, a palesztin megszállt területek, Szíria, Tunézia és Ukrajna. A rövidség érdekében a „partnerországok” elnevezés a továbbiakban a palesztin megszállt területeket is magában foglalja.

² COM(2006)726.

³ COM(2007)774.

partnerségi és együttműködési megállapodáson és az EU-Ukrajna cselekvési terven. Azóta hét tárgyalási fordulóra került sor és mindkét fél intenzíven fejleszti az egyre szélesedő kapcsolatait alakítását szolgáló új ambiciózus keretet. Miután 2008 februárjában lezárult Ukrajna WTO-csatlakozása, ugyanebben a hónapban az új megerősített megállapodás központi elemét képező mély és átfogó szabadkereskedelmi térségről szóló tárgyalások kezdődtek meg.

2007 októberében a Tanács új következtetéseket fogadott el Líbiáról, melyekben felkérte a Bizottságot tárgyalási irányelv-tervezetek megküldésére, melyek célja egy jövőbeni EU-Líbia keretmegállapodás megkötése. A Bizottság ezeket 2008 februárjában ismertette. Az EU Belarusz számára teljes partnerséget kínál, feltéve, hogy Belarusz konkrét és meggyőző lépéseket tesz a demokratizálódás, az emberi jogok tiszteletben tartása és a jogállamiság irányába. A belarusz hatóságok által az ország demokratikus kormányzása terén mutatkozó hiányosságok megoldására tett lépések továbbra is korlátozottak, és eddig nem történt előrelépés egy ilyen partnerség kialakítása felé. Ugyanakkor ösztönzik a szakértői kapcsolatokat a kölcsönös érdekekkel bíró kérdések terén. A társulási megállapodás tervezet aláírásáig az EU és Szíria közötti kapcsolatok alapja az 1977. évi együttműködési megállapodás.

Cselekvési tervek: Az Örményországra (2006. november), Azerbajdzsánra (2006. november), Grúziára (2006. november), Libanonra (2007. január) és Egyiptomra (2007. március) irányuló cselekvési tervek elfogadását követően mára összesen tizenkét ország döntött amellett, hogy az EU-val ápolta kapcsolatait fejlesztéséhez ezt az eszközt használja, melynek segítségével elősegíthetők a hazai reformok és megerősíthető a bilaterális és regionális együttműködés. A politikai párbeszéd Algéria tekintetében a társulási megállapodás alapján számos munkacsoportban és albizottságban zajlik. A 2008 márciusi társulási tanács keretében a társulási megállapodás végrehajtására irányuló prioritások meghatározását tartalmazó közös munkaprogram kidolgozásáról határoztak.

Az első cselekvési tervek 2005 elején léptek hatályba. Ezek közül három (Ukrajna, Moldovai Köztársaság és Izrael) esetében eredetileg hároméves időhorizontot irányoztak elő. Mivel ez a három ország jelentős eredményeket ért el és az EU-val ápolta kapcsolatait felülvizsgálat alatt állnak, melynek célja a kapcsolatok jelentős elmélyítése, az együttműködés jelenleg gyakorlati okokból továbbra is e cselekvési tervek alapján történik.

3. A PARTNERORSZÁGOK SAJÁT REFORMTERVEI

Politikai párbeszéd és reform

A politikai reformfolyamatok, bár a fontos alapelvek megegyeznek, különböznek az ENP által lefedett országokban és tükrözik azok e tekintetben tett vállalásait. Keleten azok az ENP-partnerek, amelyek cselekvési tervet írtak alá, tagjai az EBESZ-nek és az Európa Tanácsnak, ami az EU-ban működő alapvető standardokhoz való szoros közeledést célzó reformtervhez kapcsolódik. A régió legtöbb országában a reformok végrehajtása gazdasági növekedés és viszonylagos stabilitás mellett zajlott. Délen a reformok súlypontja a barcelonai nyilatkozatban foglalt közös értékekre épül és ENSZ-kötelezettségekre irányulnak. Azokban az országokban, amelyeknek még teljes mértékben meg kell felelniük ezeknek a standardoknak, a politikai reform lassan zajlik. Libanon és a palesztin megszállt területek esetében a politikai környezet még nem tette lehetővé a cselekvési tervben foglalt célok elérését, bár történtek figyelemreméltó erőfeszítések. Általánosítva: az ENP-partnerekkel

folytatott politikai párbeszéd és azok reformtervei jelentősen különböznek egymástól, az országonkénti cselekvési tervek és az elért eredményekről szóló jelentések tekintetében a következő észrevételeket kell figyelembe venni.

Több országban, különösen a Moldovai Köztársaságban és Örményországban, reformintézkedéseket hoznak *demokratikus intézményeik* megerősítésére. Ez a Moldovai Köztársaság esetében a parlamenti reformhoz és a helyi önkormányzathoz kapcsolódó jogi intézkedéseket, Örményország esetében pedig a hatalmi ágak elválasztását célzó intézkedéseket jelenti, köztük a nemzetgyűlés hatalmának növelését és a helyi önkormányzatok működésének javítását. Marokkó immáron tagja az Európa Tanács velencei bizottságának. Az ország eredményeket ért el a kormánytagok jogi felelősségre vonása és a helyi önkormányzatokat célzó reform terén. Egyiptom alkotmánymódosítások egész sorát fogadta el, melyek célja többek között a rendkívüli állapot 2008 júliusáig történő megszüntetése. Jordánia új önkormányzati törvényt fogadott el mely előírja az önkormányzati tanácsok tagjainak és a polgármesterek (Amman kivételével) közvetlen megválasztását, ami haladás a helyi demokrácia előmozdítása terén. A parlamentek közötti kapcsolatok fontos szerepet játszhatnak a parlamenti kultúra továbbfejlesztésében. E tekintetben az ENP-ről szóló 2007. novemberi jelentésében foglaltak szerint az Európai Parlament arra irányuló szándéka, hogy megerősítse a partnerországok parlamentjeivel folytatott együttműködést, jelentős tényező lesz.

Számos partnerországban tartottak elnöki, parlamenti vagy helyi *választásokat*. A választások tükrözik a demokratikus fejlődés jelenlegi állását. A Moldovai Köztársaságban a 2007. júniusi helyi választások levezetése alapvetően a szabályoknak megfelelően történt, a választópolgárok számára igazi alternatívát kínáltak, bár észleltek néhány hiányosságot, különösen az összes jelölt médiához való egyenlő hozzáféréseinek tiszteletben tartása terén. Egyiptom felsőházának megválasztását követően az EU elnökség nyilatkozatban adott hangot a választások levezetésével kapcsolatos aggályainak. A 2007. szeptemberi parlamenti választások keretében Marokkó haladást ért el a választási eljárás átláthatósága és a jelöltek médiához való hozzáférése terén. Ukrajnában az előrehozott parlamenti választások kiírását kísérő viták ellenére 2007-ben sikerült megszilárdítani a demokratikus folyamatot. Az értékelések szerint a választásokat túlnyomórészt a demokratikus választások nemzetközi szabályainak megfelelően bonyolították le. A Jordániában 2007 novemberében tartott parlamenti választásokra irányuló szabályozás néhány nemzetközi szabály tekintetében hiányosságokat mutatott fel. Jordánia nem fogadott el nemzetközi választási megfigyelőket. Grúziában az elnöki választások 2008 őszére történő elhalasztására vonatkozó javaslat nyugalmatlanságot váltott ki a lakosságban és rendkívüli állapot kihirdetését vonta maga után. Az említett események által kiváltott aggályokra adott válaszként 2008 januárjában elnöki választásokat tartottak. Ennek során fény derült a választási eljárás több hiányosságára is, ideértve a jelöltek nem kiegyensúlyozott jelenlétét a médiában, állami források kampánycélokra történő felhasználását, a választók megfigyelését és a szavazatok összeszámlálása és értékelése során tapasztalt szabálytalanságokat. Grúziának ezeket a hiányosságokat fel kell számolnia, ha teljesíteni akarja a cselekvési tervben a politikai reform terén foglalt célokat. Örményországban a 2008 februári elnöki választások levezetése túlnyomórészt a nemzetközi szabályokkal összhangban történt. Megoldandó problémaként említették ugyanakkor az állami és a pártfunkciók egyértelmű elválasztásának hiányát, valamint a jelöltek médiához való egyenlő hozzáféréseinek szükségességét. Aggodalomra adott okot továbbá a választásokat követően kihirdetett rendkívüli állapot.

A választói részvétel néhány esetben jelezheti a polgárok választásokba – mint a részükről történő befolyásgyakorlás eszközébe – vetett bizalmának mértékét. A fent említett

választásokon a részvételi arányok a következők voltak: Moldovai Köztársaság – 52 %, Egyiptom – 31 %, Ukrajna – 63 %, Marokkó – 37 %, Jordánia – 54 %, Grúzia – 56 % és Örményország – 69 %.

Több ország (nevezetesen Örményország, Grúzia, a Moldovai Köztársaság és Marokkó) intézkedéseket vezetett be az *igazságszolgáltatás* függetlenségének és átláthatóságának megerősítésére, mely a politikai reform kulcsfontosságú tényezője. A legtöbb partnerország esetében továbbra is aggodalomra ad okot a *korruptió* mértéke. Grúziában, a Moldovai Köztársaságban, Marokkóban és Ukrajnában olyan ellenintézkedéseket hoztak, mint pl. a jogszabályok elfogadásukat megelőző korrupcióellenes célú átvilágítása, magasrangú tisztviselők esetében kötelező vagyonnyilatkozat, valamint a tudatosítást szolgáló intézkedések. Korlátozott lépések történtek az átlátható, elszámoltatható és hatékonyan működő közigazgatás kiépítésére Örményországban, Azerbajdzsánban, Grúziában, Jordániában, Libanonban, a palesztin megszállt területeken és Ukrajnában.

Az *emberi jogokat és az alapvető szabadságokat* illetően Jordánia (2006 decemberében) csatlakozott a gyermek jogairól szóló egyezménynek a gyermekkereskedelemtől, a gyermekprostitúciótól és gyermekpornográfiától szóló fakultatív jegyzőkönyvéhez (FJ). Egyiptom (2007 februárjában) és Jordánia (2007 májusában) ugyanezen egyezmény fegyveres konfliktusokban érintett gyermekekről szóló fakultatív jegyzőkönyvéhez. Grúzia, a Moldovai Köztársaság, Marokkó és Ukrajna haladást ért el számos nemzetközi egyezmény ratifikálása terén is. Számos országban intézkedéseket hoztak az emberi jogok monitoringjáért és védelméért felelős intézmények erősítésére: Örményországban és Azerbajdzsánban megerősítették az ombudsman szerepét; a Moldovai Köztársaságban jelenleg kiépítés alatt áll a kínzás elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyve szerinti nemzeti megelőzési mechanizmus; Egyiptomban az emberi jogok nemzeti tanácsa az emberi jogok előmozdítását és védelmét célzó nemzeti cselekvési tervet fogadott el.

Ukrajna (2007 júliusában) csatlakozott a Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmányának második fakultatív jegyzőkönyvéhez (A halálbüntetés eltörlése). Néhány ország fenntartotta a *halálbüntetésre* vonatkozó de facto moratóriumát, Jordánia szűkítette a halálbüntetéssel járó bűncselekmények körét. A legtöbb partnerországban továbbra is előfordul *kínzás és bántalmazás*, bár különböző gyakorisággal és eltérő súlyossággal. Ezekre a cselekményekre gyakran az előzetes letartóztatás alatt vagy börtönökben kerül sor. Nemi előrelépés tapasztalható a kínzás és a bántalmazás megelőzése terén, például Grúziában, a Moldovai Köztársaságban és Ukrajnában. Tunézia és Marokkó tett némi előrelépést az elkövetők elleni büntetőeljárások lefolytatásában. Több ENP-partnerországban aggodalomra ad okot a médiafüggetlenség és a *véleménynyilvánítás szabadságának* helyzete. Örményország eredményeket ért el a médiaszabadság javítása terén. Számos országban előrelépés történt a *nemek közötti egyenlőség* terén: Egyiptomban hivatalosan megtiltották a női nemi szervek megcsonkítását; Marokkóban az állampolgársági törvény módosításával lehetővé vált az anya állampolgárságának átruházása; Tunéziában elindították a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének ratifikációs eljárást. Nőtt a nők politikai életben való részvétele Jordániában, a Moldovai Köztársaságban és Marokkóban. Több intézkedésre is sor kerül a nemzeti kisebbségek helyzetének javítására: Grúziában polgári integrációs programon keresztül, a Moldovai Köztársaságban a roma népesség támogatására cselekvési tervet fogadtak el, Ukrajna pedig ratifikálta az állampolgárságról szóló európai egyezményt. Az alapvető *munkaügyi jogok* tekintetében az ILO egyezmények ratifikálása és végrehajtása több partnerországban is problematikus marad.

A regionális konfliktusok megoldása tekintetében az EU továbbra is nyílt párbeszédet folytat valamennyi partnerországgal. A Moldovai Köztársaság és Ukrajna szorosan együttműködött az EU-val a Transznisztriai konfliktus megoldására irányuló erőfeszítésekhez kapcsolódó kérdésekben. Meghosszabbították az EU moldovai/ukrajnai határőrizeti segítségnyújtó missziójának (EUBAM) mandátumát 2009 novemberének végéig. A palesztin megszállt területeken újraindították az EU POL COPPS elnevezésű rendőrségi kiképző missziót, az EU-miniszterek pedig jelezték, hogy készen állnak az EU BAM Rafah határmegfigyelő misszió újbóli bevetésére, mielőtt azt a körülmények megengedik. Grúziában 2007 őszén kezdetét vette egy sor bizalomépítő intézkedés végrehajtása Abháziában és Dél-Oszétiában; ugyanakkor az e konfliktusok megoldása terén elért eredmények továbbra is korlátozottak. Az Örményország és Azerbajdzsán elnökei közötti 2007. júniusi nem hivatalos találkozó ellenére a Hegyi-Karabah konfliktus megoldása terén elért eredmények szintén mérsékeltek. Egyiptom és Jordánia fontos szerepet játszott az Arab Békekezdeményezés újbóli elindításában az Arab Liga nyomkövetési bizottságában és a 2007 novemberében tartott annapolisi találkozón történő részvételén keresztül. A Nyugat-Szahara státuszáról szóló tárgyalásokat nemrég indították újra, azonban eddig csak mérsékelt előrelépés történt.

Végezetül a legtöbb ENP-partnerország növekvő figyelmet szentel annak, hogy javítsa migrációs áramai kezelését és hogy mélyítse az EU-val ezen a fontos szakpolitikai területen folytatott együttműködést.

Szociális és gazdasági reform

A makrogazdasági fejlődés tekintetében a legtöbb ENP-partnerország jelentős gazdasági növekedést ért el 2007-ben. A Moldovai Köztársaságban a növekedés némileg visszaesett a súlyos aszály következményeként. Marokkóban a mezőgazdasági termelést szintén az aszály sújtotta. Libanonban a gazdaságot a politikai instabilitás károsította. A jelentős energiaágazati bevételekkel rendelkező országokban, nevezetesen Azerbajdzsánban tapasztalták a legmagasabb növekedési rátákat. A költségvetési hiányok és az államadósság általában véve kezelhető maradt. A legtöbb országban nőtt az infláció, ami a nyersanyagok világpiaci árának növekedésére vezethető vissza, azonban néhány esetben aggodalomra ad okot a monetáris expanzió üteme. Az EU és az ENP-partnerek közötti bilaterális kereskedelem jelentősen növekedett, ami erősíti kapcsolatainkat, azonban a legtöbb partnerország esetében romlott a kereskedelmi mérleg és a folyó fizetési mérleg hiánya. Számos esetben a hiányokat növekvő külföldi közvetlen befektetésekből finanszírozzák. Javulás figyelhető meg Izrael és Jordánia kereskedelmi mérlegében. Ennek ellenére Jordánia esetében folyamatosan figyelemmel kell kísérni az EU-val folytatott kereskedelemben mutatkozó jelentős hiányt. Azerbajdzsán és Algéria költségvetési és kereskedelmi többletet ért el. Izrael fenntartotta növekedési rátáját, jelentősen csökkentette az államadósságot és majdnem teljes mértékben lefaragta a költségvetési hiányt. Bulgária és Románia csatlakozásával 2007-ben tovább erősödött az EU ENP-országok kereskedelmében betöltött vezető szerepe.

Örményország, Egyiptom, Grúzia, Jordánia és Tunézia eredményeket ért el a *vállalkozói* környezet javítása terén olyan intézkedéseken keresztül, mint a vállalatok regisztrációs eljárásának egyszerűsítése, a licencdíjak csökkentése vagy az egyablakos ügyintézés bevezetése. Ezt a folyamatot erősítette a vállalkozásokra vonatkozó euro-mediterrán charta, melyhez a legtöbb déli partnerország csatlakozott. Ugyanakkor ez nem minden esetben vezetett a közvetlen külföldi befektetések növekedéséhez, különösen néhány mediterrán ENP-partner esetében. Egyiptomban, Grúziában és a Moldovai Köztársaságban a közvetlen külföldi befektetések 2007-ben rekordértékeket mutattak.

A legtöbb ENP-országban jelentős méreteket ölt a feketegazdaság, a gazdasági irányítást alapvetően javítani kell. A viszonylag magas növekedési ráták ellenére a legtöbb ENP-partner magas *munkanélküliségi* rátákkal küzd, különösen a fiatalok körében a mediterrán ENP-országokban. Izraelben és Ukrajnában a munkanélküliség fokozatosan csökkent. A legfőbb kihívást a tisztességes munkakörülmények ösztönzése jelenti. A néhány országban tett erőfeszítések ellenére a nők társadalmi és gazdasági életben betöltött szerepe nem javult jelentősen.

A Bizottság 2008 júniusában teszi közzé az EU szomszédos országairól szóló gazdasági jelentését.

Ágazati reform

Az elért eredményekről szóló ágazati jelentésekben (ld. melléklet) megtalálható az ENP cselekvési tervek más szakpolitikai területein elért eredményeinek áttekintése, valamint a kormányzás és a gazdaság helyzetét értékelő néhány mutató. Általánosan megállapítható, hogy az ENP-partnerországok további haladást tettek ágazati politikáik átalakítása terén, stratégiákat fogadtak el és lépéseket tettek a reform és a modernizáció útján, valamint az EU gazdaságával és piacával történő integrációjuk terén. Új jogszabályokat fogadtak el és megerősítették intézményi kapacitásaikat. A fő kihívást továbbra is a másodlagos jogalkotás és a reformok végrehajtására irányuló igazgatási kapacitás jelenti. A haladás gyorsasága és mélysége eltérően alakult az országok és az ágazatok tekintetében egyaránt. Több ENP-partnerországban megfigyelhető a nemzeti jogszabályok uniós jogszabályokhoz való hozzáigazítása melletti növekvő elkötelezettség, bár ez különböző mértékben és ágazattól függően történik. Továbbá, az EK pénzügyi támogatása egyre nagyobb mértékben szakpolitika-függővé vált és az ENP cselekvési tervekben meghatározott reformprioritásokra összpontosított.

Több szakpolitikai területen a haladás csak egy idő után figyelhető meg; az elért eredményekről szóló jelentés emiatt rendszeresen említi a folyamatban levő intézkedéseket és a már lezárt modernizációs intézkedéseket. Valamennyi területen fokozódott az EK és az ENP-partnerországok közötti politikai párbeszéd.

Az ágazati politikai párbeszéd fontos alapját képezi az ENP-hez kapcsolódó reformorientált partnerségnek. A polgárok szükségleteinek és jogainak megfelelő – például egyablakos vállalkozásregisztrációt, polgárközpontú és korrupciótól mentes rendőrségi vagy vámszolgáltatásokat nyújtó, illetve a kereskedelmet és a közlekedést megkönnyítő hatékony kikötő-igazgatást vagy a környezettel kapcsolatos információkat biztosító – közigazgatás megteremtésének folyamata, amennyiben az fenntartható, a felelősségteljes kormányzáshoz és a jogállamisághoz való jelentős politikai hozzájárulást jelent.

4. MULTILATERÁLIS FEJLEMÉNYEK

2005 novemberében a Barcelonai csúcstalálkozó keretében öt évre szóló munkaprogramot, 2006 novemberében a tamperei miniszteri találkozón az euro-mediterrán partnerek 2007-re szóló munkaprogramot fogadtak el. 2007 folyamán az együttműködés négy fejezetében figyelemreméltó eredményeket értek el, az ENP keretében folytatott bilaterális politikai párbeszéd továbbra is hozzájárult több területen a regionális együttműködés irányába tett lépések megerősítéséhez. A tamperei találkozó keretében 21 kezdeményezésről állapodtak meg, ezek közül a legtöbbet 2007 végére végrehajtották. A 2007 novemberében Lisszabonban megtartott euro-mediterrán miniszteri találkozón egy sor 2008-ra szóló kezdeményezésről

született megállapodás. A politikai és biztonsági párbeszéd a közel-keleti politikai helyzet rendszeres értékelésére, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló magatartási kódex végrehajtására, az EBVP-ről és biztonsági kérdésekről szóló párbeszéd elmélyítésére, a választások és a civil társadalomhoz kapcsolódó kezdeményezések terén folytatott közös együttműködésre irányuló regionális párbeszéd elindítására, valamint az emberi jogokra és a demokráciára összpontosított. A gazdasági együttműködés terén előrelépés történt az Euro-mediterrán Beruházási és Partnerségi Pénzügyi Eszköz (FEMIP) keretében folytatott pénzügyi együttműködés terén, létrehozták a költségvetési szakértők euro-mediterrán hálózatát, tárgyalásokat indítottak a szolgáltatásokról és a letelepedés jogáról, ezen kívül magas rangú tisztviselőkből álló csoportot hoztak létre, melynek feladata a szabadkereskedelmi térség 2010-re történő megteremtése és további feladatok ellátása. Számos más ágazatban is folytattak párbeszédet, ideértve a mediterrán partnerek előtt álló környezeti kihívásokat. Az energia területén az euro-mediterrán energiaügyi miniszterek 2007 decemberi találkozásán 2008-2013-ra szóló kiemelt intézkedéseket tartalmazó cselekvési tervet fogadtak el. A kulturális és emberi dimenzió tekintetében hangsúlyozták a civil társadalom szorosabb bevonásának szükségességét. A párbeszéd olyan kérdésekre összpontosított, mint a nők társadalmi szerepe, a felsőoktatás és a tudományos kutatás, valamint az információs társadalom. Az ENP-partnerekkel folytatott politikai párbeszédet megerősítette a 2007 decemberében megrendezett lisszaboni Afrika-EU csúcstalálkozó, melynek keretében közös Afrikai-EU stratégiát és egy első cselekvési tervet fogadtak el, melyek újabb szinergiákat teremtenek az EU és az afrikai partnerországok közötti kapcsolatokban.

2008 márciusában az Európai Tanács Mediterrán Unió megteremtéséről egyezett meg, mely az uniós tagállamokból és a nem uniós mediterrán tengerparti államokat foglalja magában. A Tanács felkérte a Bizottságot arra, hogy a Párizsban 2008. július 13-án tartandó csúcstalálkozóra tekintettel nyújtsa be a Tanácsnak a szükséges javaslatokat a „Barcelonai folyamat: Mediterrán Unió” modalitásainak meghatározására. A Bizottság a javaslatokat minél hamarabb kidolgozza és ennek során konzultációkat folytat a déli szomszédokkal.

2007 áprilisi közleményében a Bizottság a fekete-tengeri szinergiára vonatkozó kezdeményezést azokra a kihívásokra és lehetőségekre adott válaszként mutatta be, melyek a fekete-tengeri regionális együttműködés fokozását igénylik. A kezdeményezés előnyére fordítja Bulgária és Románia EU-csatlakozását és Törökország csatlakozási folyamatát, valamint kiegészíti az ENP keretében folytatott túlnyomórészt bilaterális erőfeszítéseket és a régióban alkalmazott más politikákat. Új regionális együttműködési platformot nyújt, melyben részt vesz az EU, Törökország, a cselekvési tervekkel rendelkező összes keleti ENP-partner és az Orosz Föderáció. A fekete-tengeri szinergia Tanács általi elfogadását követően a Bizottság megkezdte konkrét intézkedések egész sorának végrehajtását, elsősorban az energia, a közlekedés, a környezet, a halászat, a migráció és a civil társadalom fejlesztése terén. A Bizottság megfigyelői státuszt kapott a Fekete-tengeri Gazdasági Együttműködési Szervezetben (BSEC), mellyel munkakapcsolatokat alakított ki. Az EU külügyminiszterei és a fekete-tengeri szinergia partnerek közötti találkozóra 2008. február 14-én került sor Kijevben. A találkozón közös nyilatkozatot fogadott el, mely szerint a fekete-tengeri szinergia közös, hosszútávú célt képez. 2008 júniusában a Bizottság jelentést készít a Tanácsnak a fekete-tengeri szinergia működésének első évéről.

5. AZ EU PARTNERORSZÁGOKKAL ÁPOLT KAPCSOLATAINAK TOVÁBBI FEJLŐDÉSE

Cselekvési tervek keretében történő további fejlődés

2008. februári következtetéseiben a Tanács hangsúlyozta a cselekvési tervek központi szerepét az európai szomszédságpolitika céljainak elérésében. Az ebben a közleményben bemutatott eredmények alátámasztják ezt a megállapítást. A cselekvési tervek alapvető fontosságúak az EU és partnerei közötti szerződéses kapcsolatok gyakorlati alakításában és a donorok számára egyre fontosabbá váló referenciakeretet is nyújtanak. Mivel ezek a kapcsolatok mélyülnek és néhány cél megvalósul, miközben újabb célokról állapotodnak meg, szükséges lesz ezeket az eszközöket az új körülményeknek megfelelően kiigazítani. A cselekvési tervek lehetőséget nyújtanak ilyen kiigazításokra, így a felek a közös munka alapjául szolgáló dokumentumban rögzíthetik további törekvéseiket. A Bizottság úgy véli, hogy az ilyen eszközök, akárhogy is nevezzük őket, a későbbiekben is hasznosak lesznek az ENP-partnerekkel megkötendő új szerződéses megállapodások kontextusában.

Az elsőgenerációs cselekvési tervek végrehajtása során szerzett eddigi tapasztalatok alapján a következő kiigazítások során ügyelni kell arra, hogy a dokumentumok jobban tükrözzék a partnerországok specifikus törekvéseit és képességeit, az EU partnereivel ápolts különböző kapcsolatait, a szabályozások uniós jogszabályokhoz és előírásokhoz való közelítését célzó megvalósítható lépések előmozdítása mellett. Ez a differenciálás a partnerországok oldalán nagyobb felelősségvállaláshoz is vezet.

A cselekvési tervek jellemzőit – nevezetesen, hogy viszonylag specifikusak, időhöz kötöttek és cselekvésközpontúak – meg kell őrizni és azokat javítani kell. Hasznos lenne továbbá a cselekvési tervekben foglalt célok követésére hozott intézkedések sorrendjének világosabb meghatározása. Általában véve a cselekvési tervek alkalmazási körét (vagyis az érintett ágazatok számát) fenn kell tartani, mivel ez jelzi az EU által a partnereivel ápolts kapcsolatok sokoldalúságát. A cselekvési tervek végrehajtásáról reális alapokon nyugvó állapotfelmérést kell végezni.

A partnerekkel ápolts kapcsolatok jövőbeni fejlődése

Az ENP így egyre inkább az EU és a partnerei közötti fokozottabb és gyümölcsözőbb kapcsolatok fejlesztésének eszközévé válik. Az EU-nak most folytatnia kell koncepcióját 1) a szomszédságpolitika és megvalósításának alakításában oly módon, hogy az kézzelfogható előnyökkel járjon, 2) fokozatos, teljesítményalapú és differenciált stratégia követésében és 3) készen kell állnia arra, hogy elmélyítse a válogatott partnerekkel ápolts kapcsolatokat, amennyiben ez az érintett országok részéről kívánatos és indokolt.

Négy ország esetében a cselekvési tervek végrehajtása terén folytatott együttműködés oly módon fokozódott, hogy indokolt az EU-val ápolts kapcsolatok elmélyítése. Ez minden esetben a specifikus körülményekhez szabott módon fog történni, összhangban az ENP filozófiájával, ideértve a közösen meghatározott viszonyítási alapok elvét. **Ukrajna** esetében folyamatban van e partnerség ambíciózus új keretének kiépítése új megerősített megállapodásról szóló tárgyalásokon keresztül, melyek gyorsan haladnak előre és kiterjednek a mély és átfogó szabadkereskedelmi térségre vonatkozó rendelkezésekre. A **Moldovai Köztársaság** jó eredményeket ért el az ENP cselekvési terv végrehajtásában és határozott politikai akaratot mutat a továbblépésre. A Tanács 2008 februárjában megállapította, hogy az EU készen áll a fenntartható haladás alapján fontolóra venni a Moldovai Köztársaság igényeihez igazított és a partnerségi és együttműködési megállapodáson túlmutató új megállapodás lehetőségét. Előrehaladnak a **Marokkóval** folytatott megbeszélések is a „kiemelt státusz” elérését szolgáló módokról, melyek átfogó intézkedéscsomagot képezhetnek, melyek a visszafogadás terén tett haladás mellett a személyek mobilitását érintő jelentős intézkedéseket is tartalmaz. **Izrael** esetében vitacsoport vizsgálja azokat a területeket, amelyeken az EU-val ápolts kapcsolatokat speciális státusszá lehetne fejleszteni; ez kiterjedne

a politikai párbeszéd elmélyítésére és Izrael szorosabb bevonására az EU gazdaságába és piacaiba, valamint egy sor kulcsfontosságú uniós szakpolitikába.

Jordánia és Tunézia esetében folytatódik az együttműködés az ágazati politikák széles skáláján, támogatva az országok saját reformmenetrendjét.

Más országok esetében az ENP cselekvési tervek végrehajtása nemrég vette kezdetét. **Örményország, Egyiptom és Grúzia** esetében az ígéretes kezdetek további haladást helyeznek kilátásba, miközben minden egyes esetben figyelembe veszik az országok specifikus körülményeit és törekvéseit. **Azerbajdzsán** tekintetében is jól halad az együttműködés számos ágazatban, pl. az energiaügyi együttműködés terén.

Libanon és a palesztin megszállt területek esetében az ENP cselekvési tervek szilárd alapot szolgáltatnak a reformokhoz mihelyest a körülmények lehetővé teszik a nagyobb haladást. Addig több szinten is folytatódnak a bizalom- és kapacitásépítést szolgáló kapcsolatok. A vegyesbizottság és a palesztin hatóság közötti, 2008 második negyedévére tervezett találkozó célja a cselekvési terv közös végrehajtásának újbóli elindítása.

Az ENP-be tartozó négy ország esetében nem született megállapodás cselekvési tervekről, azonban ennek ellenére több esetben is sor került a kapcsolatok fejlesztésére. **Algéria** esetében jól halad a társulási megállapodás végrehajtása; a kapcsolatok gyorsan mélyülnek az energiaügy területétől kezdve a migrációig. Érezhetően javultak a **Líbiával** ápolts kapcsolatok; a Bizottság ambiciózus és átfogó megállapodás megkötését javasolja ezzel a fontos országgal. **SzírIA** esetében a társulási megállapodás-tervezet alapján megerősíthetők a kapcsolatok, amennyiben a politikai körülmények ezt lehetővé teszik. Miközben a **Belarusszal** folytatott miniszteri szintű kapcsolatok az ország belpolitikai helyzet miatt továbbra is korlátozottak, a szakértői kapcsolatok fejlődnek. A minszki EU-képviselő megnyitása lehetővé teszi ezeknek a kapcsolatoknak és a belarusz civil társadalommal kialakított kapcsolatok megerősítését.

Érzékelhetőbb politika

A 2006. decemberi bizottsági közlemény megállapította az európai szomszédságpolitika jobb láthatóságának szükségességét annak érdekében, hogy hozzájáruljon a reformfolyamatokban történő felelősségvállaláshoz és megerősítse az EU-hoz egyre inkább közeledő szomszédok uniós támogatását. A 2007 szeptemberében megrendezett brüsszeli konferencián kívül, melynek keretében az EU és a partnerországok miniszterei és a civil társadalom képviselői találkoztak, 2007-ben több partnerországban is megfigyelhető volt a közvélemény részéről a cselekvési tervekben foglalt vállalások iránt tanúsított növekvő érdeklődés, valamint a civil társadalom szervezeteinek ENP-re való összpontosítása. Az EU-n belül a szomszédainkkal ápolts kapcsolatok erősítésének jelentősége egyre inkább a politikai vita fókuszába kerül. A Bizottság, együttműködve a többi intézménnyel, a tagállamokkal és a partnerországokkal, építeni fog ezekre az eredményekre.